

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8449/2022
22.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Светлана Цокић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, коју заступа Државно правобранилаштво Одељење у Зајечару, ради утврђења права својине и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1256/2021 од 16.03.2022. године, у седници одржаној 22.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 1256/2021 од 16.03.2022. године у преиначујућем делу из става првог изреке.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиље, **УКИДА СЕ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 1256/2021 од 16.03.2022. године у ставовима другом и трећем изреке и предмет у кинутом делу враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Мајданпеку П 273/19 од 22.12.2020. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужиља власник по основу наслеђа и одржаја на стану број ... у ... у Улици ..., у згради за колективно становање изграђеној на катастарској парцели број .../..., уписаној у листу непокретности број ... КО ... на Републику Србију, корисника „Ђердап“ Кладово, стамбене површине 65,70м², те је обавезана тужена да трпи да се наведени стан упише као својина тужиље у катастру Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 43.900,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 1256/2021 од 16.03.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Мајданпеку П 273/19 од 22.12.2020. године тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужиља тражила да се утврди да је власник по основу наслеђа и одржаја на стану број ... у ... у

Улици ..., у згради за колективно становање изграђеној на катастарској парцели број .../..., уписаној у лист непокретности бр. ... КО ... на Републику Србију, корисника „Ђердап“ Кладово, стамбене површине 65,70м² и да се обавезе тужена да трпи да се тај стан упише као својина тужиле у катастру Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован евентуални тужбени захтев којим је тужила тражила да се обавезе тужена да јој на име накнаде материјалне штете исплати износ од 1.091.000,00 динара са законском затезном каматом од 31.03.2006. године до исплате. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане другостепене пресуде применом члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), који се примењује на основу одредбе члана 506. став 2. истог закона, Врховни суд је нашао да је ревизија тужиле дозвољена и делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битна повреда поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП на коју се указује ревизијом није разлог због којег се ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је оглашена за законског наследника свога оца, сада покојног ББ бившег из ..., на основу решења о наслеђивању Општинског суда у Мајданпеку О 205/09 од 26.08.2009. године. Тужилин отац је био власник куће у селу ... која је срушена приликом активирања клизишта у марту 2006. године. Координационо тело Владе Републике Србије је у циљу отклањања последица насталих активирањем клизишта одлучила да тужилином оцу купи стан у С тим у вези закључен је уговор о куповини и продаји стана (који је ближе одређен у изрекама побијаних пресуда) између предузећа „...“ ДОО ..., као продавца, и Републике Србије – Координационог дела за усмеравање активности у отклањању последица насталих активирањем клизишта на територији Републике Србије, као купца. Уговор је оверен код Општинског суда у Мајданпеку под бр. Ов .../... дана 28.02.2007. године. У члану 2. овог уговора назначено је да купац купује овај стан за потребе збрињавања породице ББ из села ... чија је кућа срушена активирањем клизишта, за назначену цену. Тужилином оцу је стан предат у државину. Након што је Служба за катастар непокретности одбила захтев тужилиног оца за упис права својине на предметном стану, исти је поднео тужбу (25.02.2009. године) против тужене за утврђења права својине на том стану. У току поступка тужилин отац је преминуо 17.05.2009. године, а тужила је као једини законски наследник наставила парницу.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев сматрајући да је наведеним уговором о купопродаји предметни стан у ... купљен за тужилиног оца, који је био у савесној државини предметног стана све до своје смрти, а након тога тужила, те да је тужила по основу наслеђа и одржаја постала власник предметног стана.

Другостепени суд не прихвата правно становиште првостепеног суда, сматрајући да је тужена предметни стан купила само за потребе збрињавања породице ББ након што им је уништена кућа активирањем клизишта, али без њене сагласности као купца да се тужиљин отац као треће лице може уписати као власник стана. Закључак другостепеног суда је да из садржине предметног уговора произлази да је спорни стан купила тужена која се на основу њега уписала као власник, због чега тужиља никако није могла наследити предметни стан након смрти свога оца који за живота није постао власник тог стана ни по основу правног посла, а ни по основу одржаја. Такође, након што је одбио стварноправни (примарни) захтев за утврђење права својине, другостепени суд је одлучио о облигационоправном (евентуалном) захтеву за накнаду штете који је одбио са образложењем да тужиља није доказала одговорност тужене за рушење куће њеног оца и самим тим за накнаду материјалне штете.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је правилном применом материјалног права одлучио о примарном тужбеном захтеву, као у ставу првом изреке побијане пресуде.

Према Закону о основама својинскоправних односа („Сл.лист СФРЈ“ бр. 6/80 и 36/90...и “Сл.гласник РС“ бр. 115/2005), право својине (на непокретности) стиче се по самом закону, на основу правног посла и наслеђем, као и одлуком државног органа, на начин и под условима одређеним законом (члан 20.). По самом закону право својине се стиче стварањем нове ствари, спајањем, мешањем, грађењем на туђем земљишту, одвајањем плодова, одржајем, стицањем својине од невласника, окупацијом и у другим случајевима одређеним законом (члан 21.). На основу правног посла право својине на непокретности стиче се уписом у јавну књигу или на други одговарајући начин одређен законом (члан 33.).

У предметној парници спорно је да ли постоји правни основ по коме би тужиља и њен правни претходник стекли својину на предметном стану у ..., односно да ли га је тужиљин правни претходник добио у својину или само на коришћење од стране државе након што му је срушена кућа активирањем клизишта.

По оцени Врховног суда, спорним уговором о куповини и продаји стана, који је закључен и судски оверен 28.02.2007. године, правни претходник тужиље није стекао својину на предметном стану јер није уговорна страна у својству купца. Уговор је у својству купца закључило надлежно тело тужене која је платила уговорену цену. Такође, уговор не садржи изјављу воље купца да се стан купује за тужиљиног оца као треће лице да би се могао сматрати уговором у корист трећег, а не садржи ни овлашћење за укњижбу (clausula intabulandi) у корист тужиљног оца, нити му је таква сагласност накнадно дата од стране тужене која је у целости исплатила купопродајну цену и уписала се у јавној евиденцији непокретности као власник стана. При томе, чак је и право коришћења уписано на друго лице (правно лице „Ђердап“ Кладовао), а не на тужиљиног оца. У конкретном случају, уговорне стране јесу прошириле дејство уговора и на друго лице чија воља није учествовала у самом настанку уговора, тако што су предвиделе да се тај стан купује за потребе збрињавања породице тужиљиног оца. Дакле, самим уговором је предвиђено да му се стан даје у државину ради збрињавања, а не и да постаје власник стана. Сходно томе, тужиља није могла да га наследи, јер предметни стан није био имовина њеног оца у моменту смрти.

У погледу стицања својине одржајем на предметном стану, нису испуњени услови из члана 28. ставови 2. и 4. Закона о основама својинскоправних односа, будући да тужилин правни претходник није био савестан држалац од момента када га је Служба за катастар непокретности одбила са захтевом за упис права својине на предметном стану, а тужиља и њен правни претходник заједно немају потребно време за стицање својине одржајем (десет година за редовни одржај, односно двадесет година за ванредни одржај) рачунајући од дана ступања у посед (одмах након закључења уговора 28.02.2007. године) до дана подношења тужбе у овој парници 25.02.2009. године.

Осталим наводима ревизије не доводи се у питање правилност другостепене пресуде у преиначујућем делу из става првог изреке са становишта примене материјалног права, већ се оспорава правилност утврђеног чињеничног стања, што не може бити разлог за изјављивање ревизије према члану 407. став 2. ЗПП.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Међутим, другостепени суд у жалбеном поступку није могао одлучивати о евентуалном тужбеном захтеву за накнаду штете о коме није одлучивао првостепени суд, због чега је побијана другостепена пресуда морала бити укинута у делу одлуке из става другог изреке ради правилне примене одредби материјалног права релеватних за одлуку о том тужбеном захтеву.

У погледу тужбеног захтева за накнаду штете који је постављен у форми евентуалног захтева, о којем је одлучивао другостепени суд у жалбеном поступку након што је одбио примарни тужбени захтев за утврђење права својине, Врховни суд налази да о том захтеву другостепени суд није могао одлучивати у ситуацији када о њему није одлучивао првостепени суд и није утврђивао релеванте чињенице битне за правилну примену материјалног права у односу на овај тужбени захтев, па га није могао ни испитивати. Таквим одлучивањем другостепени суд је повредио начело другостепености поступка и повредио је одредбе Устава РС и то из члана 32. став 1 којом је сваком зајемчено право на правично суђење и из члана 36. став 2. којом је зајемчено право на једнаку заштиту права и на правно средство, односно да свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу.

Дакле, другостепени суд када је поступио по члану 383. став 3. и 4. ЗПП и одлучио о примарном тужбеном захтеву морао је у односу на одлучивање о евентуалном тужбеном захтеву врати списе предмета првостепеном суду како би он о истом одлучио и на тај начин омогућио странкама двостепеност поступања и поштовање зајемченог права на правично суђење и правно средство.

У поновном поступку другостепени суд ће поступити по примедбама из ове одлуке.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка из става трећег изреке другостепене пресуде, јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке пресуде.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић